

Anna POTYRAŁA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Niepodległość Kosowa w świetle opinii doradczej Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości

22 lipca 2010 roku sędziowie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości przedstawili opinię doradczą rozstrzygającą kwestię zgodności z prawem międzynarodowym deklaracji niepodległości Kosowa. Opinia MTS wywołała komentarze zarówno przedstawicieli państw, które dokonały uznania Kosowa, jak i tych, które zdecydowanie sprzeciwiły się niepodległości nowego państwa. Niniejsza analiza jest próbą oceny opinii wydanej przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości oraz odpowiedzi na pytanie o konsekwencje opinii doradczej dla przyszłości Kosowa i jego pozycji na arenie międzynarodowej.

Okoliczności proklamowania niepodległości

10 czerwca 1999 roku na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1244, Kosowo objęte zostało międzynarodową kontrolą. Jego status miał zostać określony drogą porozumienia władz serbskich i kosowskich. Na mocy rezolucji, utworzono misję UNMIK (ang. United Nations Interim Administration Mission in Kosovo). Za podstawowe zadania sił międzynarodowych, obecnych w Kosowie uznano stabilizację sytuacji wewnętrznej i powstrzymanie naruszeń prawa międzynarodowego. W szczególności mandat UNMIK objął¹:

- pomoc w ustanowieniu autonomicznych i samorządnych władz w Kosowie, zgodnie z porozumieniem z Rambouillet z 1999 roku;
- wykonywanie podstawowych funkcji administracyjnych;
- zorganizowanie tymczasowych instytucji wspierających demokratyczne i autonomiczne samorządne władze, które miały zostać wyłonione w wyniku wyborów;

¹ Por.: punkt 11, *Resolution 1244 (1999) adopted by the Security Council at its 4011th meeting on 10 June 1999*, S/RES/1244 (1999), 10.06.1999.

- przekazanie zadań administracyjnych nowo wybranym władzom;
- wspieranie procesu konsolidacji lokalnych instytucji.

Przedmiotem zabiegów UNMIK stało się również uczestnictwo w rozmowach na temat przyszłego statusu Kosowa.

W oparciu o konkluzje zawarte w raporcie Sekretarza Generalnego ONZ, na czele misji ustanowiono specjalnego reprezentanta Sekretarza Generalnego ONZ w Kosowie. Głównym zadaniem powierzonym reprezentantowi było stworzenie prawnych podstaw funkcjonowania Kosowa oraz określenie jego przyszłego statusu. W realizacji powierzonego mandatu, specjalnego reprezentanta wsparło czterech zastępców, odpowiedzialnych za realizację czterech głównych komponentów (tzw. filarów) misji, tj. za tymczasową cywilną administrację, sprawy humanitarne, tworzenie instytucji oraz odbudowę. Oprócz Organizacji Narodów Zjednoczonych, zaangażowanie w realizację powyższych założeń wykazał także Urząd Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Unia Europejska.

15 maja 2001 roku, z inicjatywy specjalnego reprezentanta przyjęto tzw. ramy konstytucyjne – dokument określający zakres odpowiedzialności za administrowanie Kosowem i rozdzielający zadania między specjalnego reprezentanta oraz „tymczasowe instytucje samorządu Kosowa”. Najistotniejsze postanowienie zagwarantowało reprezentantowi prawo interwencji i zmiany decyzji tymczasowych instytucji samorządu Kosowa w sytuacji braku zgodności działań z rezolucją RB nr 1244, włączając uprawnienie do wetowania przyjętych aktów prawnych². Równocześnie toczyły się międzynarodowe rozmowy na temat przyszłego statusu Kosowa, z udziałem przedstawicieli Serbii, Kosowa, Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz państw z tzw. grupy kontaktowej, tj. Francji, Niemiec, Rosji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Włoch. Negocjacje wielostronne, którym towarzyszyły rozmowy dwustronne i nieformalne konsultacje, nie doprowadziły do kompromisu. „Stało się jasne, że strony nie były w stanie osiągnąć porozumienia w sprawie przyszłego statusu Kosowa [...] Wyczerpał się potencjał negocjacyjny [...] Żadne dodatkowe rozmowy, niezależnie od formy, nie mogą pokonać tego impasu”³.

² *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo of 7 June 2001*, S/2001/565, 7.06.2001.

³ *Letter dated 26 March 2007 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council attaching the Report of the Special Envoy of the Secretary-General on Kosovo's future status*, S/2007/168, 26.03.2007.

26 marca 2007 roku Rada Bezpieczeństwa ONZ zapoznała się z propozycją statusu Kosowa, zaprezentowaną przez Marttiego Ahtisaariego – Specjalnego Wysłannika Sekretarza Generalnego ONZ ds. statusu Kosowa. Plan zakładał niepodległość Kosowa, przy jednoczesnym utrzymaniu międzynarodowej kontroli w pierwszym okresie. Mandat UNMIK miał wygasnąć, zgodnie z propozycją, po stu dwudziestu dniach od ogłoszenia niepodległości. Za niezbędne uznano w planie powołanie komisji konstytucyjnej z zadaniem opracowania ustawy zasadniczej dla Kosowa. W ciągu dziewięciu miesięcy od przyjęcia konstytucji zakładano przeprowadzenie wyborów parlamentarnych i samorządowych. Z uwagi na brak porozumienia państw zasiadających w Radzie Bezpieczeństwa, propozycja nie została przyjęta. Fiaskiem zakończyły się również dalsze rozmowy zainteresowanych stron oraz tzw. trojki, złożonej z przedstawicieli Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych i Rosji. Korzystając jednak z przychylności Stanów Zjednoczonych i większości członków Unii Europejskiej (plan M. Ahtisaariego został zaakceptowany przez Parlament Europejski), 17 lutego 2008 roku Zgromadzenie Kosowa, głosami stu dziewięciu ze stu dwudziestu członków, proklamowało niepodległość „w odpowiedzi na wezwanie narodu do zbudowania społeczeństwa, które szanuje ludzką godność” i w celu „zapewnienia narodowi pewności przyszłości”. Autorzy deklaracji podkreślili, że działają w oparciu o społeczny mandat i w zgodzie z wytycznymi, zawartymi w planie z 26 marca 2007 roku. Zadeklarowali, że Kosowo będzie państwem „demokratycznym, świeckim i wieloetnicznym”, hołdującym zasadzie niedyskryminacji i równej ochrony prawnej, przestrzegającym praw mniejszości⁴. Zobowiązali się również do pełnej implementacji wszystkich nałożonych na Kosowo międzynarodowych rozwiązań, włączając regulacje przyjęte przez UNMIK.

Do końca czerwca 2010 roku Kosowo zostało uznane przez 69 państw, w tym przez 22 państwa członkowskie Unii Europejskiej (patrz: tabela 1). Zwolennicy niepodległości Kosowa powołali się na postanowienia rezolucji nr 1244, na mocy której ówczesna Federalna Republika Jugosławii zobowiązana została przez Radę Bezpieczeństwa do wycofania wojsk z Kosowa i przekazania kontroli nad prowincją Narodom Zjednoczonym. W rezolucji nie wskazano, iż międzynarodowy nadzór jest pierwszym krokiem ku niepodległości, jednak biorąc pod uwagę niedawne doświad-

⁴ Preambuła i punkt 1–2, *Kosovo declaration of independence, signed in parliament by Speaker Jakup Krasniqi, Prime Minister Hashim Thaci and President Fatmir Sejdi*, Pristina 17.02.2008.

czenia Timoru Wschodniego, przyjąć można, że droga ku niepodległości jest w takim przypadku otwarta. Istotne znaczenie ma bowiem wola mieszkańców oraz stworzenie zdolnych do samodzielnego rządzenia organów władzy. Państwa, które opowiedziały się za uznaniem Kosowa wskazywały, że deklaracja niepodległości była konsekwencją porażki wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz wypracowania porozumienia między władzami Serbii i Kosowa. „W takiej sytuacji zmiana statusu Kosowa była nieunikniona”⁵.

Tabela 1

**Państwa, które dokonały uznania Kosowa
(w porządku chronologicznym, stan na czerwiec 2010)**

Państwo	Data dokonania uznania	Państwo	Data dokonania uznania
Kostaryka	17.02.2008	Holandia	4.03.2008
Afganistan	18.02.2008	Szwecja	4.03.2008
Albania	18.02.2008	Islandia	5.03.2008
Australia	18.02.2008	Słowenia	5.03.2008
Francja	18.02.2008	Finlandia	7.03.2008
Stany Zjednoczone	18.02.2008	Japonia	18.03.2008
Turcja	18.02.2008	Kanada	18.03.2008
Wielka Brytania	18.02.2008	Chorwacja	19.03.2008
Senegal	19.02.2008	Monako	19.03.2008
Łotwa	20.02.2008	Węgry	19.03.2008
Niemcy	20.02.2008	Bułgaria	20.03.2008
Dania	21.02.2008	Lichtenstein	25.03.2008
Estonia	21.02.2008	Norwegia	28.03.2008
Luksemburg	21.02.2008	Republika Korei	28.03.2008
Włochy	21.02.2008	Wyspy Marshalla	17.04.2008
Peru	22.02.2008	Nauru	23.04.2008
Belgia	24.02.2008	Burkina Faso	24.04.2008
Polska	26.02.2008	Litwa	6.05.2008
Austria	27.02.2008	San Marino	11.05.2008
Szwajcaria	28.02.2008	Republika Czeska	21.05.2008
Irlandia	29.02.2008	Liberia	30.05.2008

⁵ *Joint Statement of Bulgaria, Hungary and Croatia on forthcoming recognition of Kosovo*, 19.03.2008, <http://www.mfa.gov.hu>, 16.09.2008.

Państwo	Data dokonania uznania	Państwo	Data dokonania uznania
Sierra Leone	13.06.2008	Palau	6.03.2009
Kolumbia	6.08.2008	Gambia	7.04.2009
Belize	7.08.2008	Arabia Saudyjska	20.04.2009
Malta	21.08.2008	Komory	14.05.2009
Samoa	15.09.2008	Bahrajn	19.05.2009
Portugalia	7.10.2008	Jordania	8.07.2009
Czarnogóra	9.10.2008	Dominikana	11.07.2009
Macedonia	9.10.2008	Nowa Zelandia	11.11.2009
Zjednoczone Emiraty Arabskie	14.10.2008	Malawi	16.12.2009
Malezja	30.10.2008	Mauretania	12.01.2010
Mikronezja	5.12.2008	Suazi	12.04.2010
Panama	16.01.2009	Wanuatu	28.04.2010
Malediwy	19.02.2009	Dżibuti	12.05.2010
		Somalia	19.05.2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *The role of parliaments in the recognition of Kosovo. Report submitted on behalf of the Parliamentary and Public Relations Committee, A/2023*, Rome 3.12.2008; oraz *UN on Kosovo independence*, <http://www.un.org/english>, 20.06.2010.

Z drugiej strony, rządy niektórych państw (m.in. Rosji, Chińskiej Republiki Ludowej, Serbii, Hiszpanii, Cypru, Słowacji, Rumunii i Grecji) odmówiły uznania Kosowa, obawiając się, że może ono stanowić precedens i prowadzić do nasilenia separatystycznych dążeń w Abchazji, Południowej Osetii, Górnym Karabachu, Republice Naddniestrzańskiej, Republice Serbskiej w Bośni i Hercegowinie, Kraju Basków, Szkocji czy na Korsyce. Ze strony tych państw padły również argumenty prawne, oparte o zapisy rezolucji nr 1244 oraz postanowienia Karty Narodów Zjednoczonych czy Deklaracji zasad prawa międzynarodowego. Zarówno Karta Narodów Zjednoczonych, jak i Deklaracja zasad prawa międzynarodowego podkreślają, iż prawo i stosunki międzynarodowe oparte są o suwerenną równość państw, przejawiającą się między innymi w integralności terytorialnej i nienaruszalności granic. Pomimo że w obu dokumentach pojawiają się odniesienia do prawa narodów do samostanowienia, to ograniczają możliwość korzystania z niego jedynie do rozwijania autonomii w ramach istniejących organizmów państwowych. Podobne stanowisko zajęły państwa zasiadające w Radzie Bezpieczeństwa. W rezolucji nr 1244 wskazano wyraźnie, iż Kosowo uzyskuje autonomię w ramach ówczesnej Republiki Jugosławii. Nie przewidziano możliwości proklamowania niepodległości.

12 lutego 2008 roku Sergiej Ławrow stwierdził, że uznanie niepodległości Kosowa traktować należy jako naruszenie podwalin prawa międzynarodowego, a zmiana granic w Europie może być dokonana wyłącznie na podstawie umowy międzynarodowej. Skoro brak takiego porozumienia, uznanie niepodległości Kosowa jest przedwczesne. Minister do spraw europejskich Hiszpanii, Alberto Navarro podkreślił, że „wiele osób ma wątpliwości czy to co się dzieje jest legalne z punktu widzenia prawa międzynarodowego”, zaś minister spraw zagranicznych Miguel Angel Moratinos stwierdził, że Hiszpania nie dokona uznania Kosowa, gdyż „nie uznaje deklaracji niepodległości za zgodną z prawem międzynarodowym”⁶.

Krytykując decyzje o uznaniu Kosowa przez niektórych członków społeczności międzynarodowej minister spraw wewnętrznych Serbii złożył doniesienie o popełnieniu przestępstwa przez przywódców kosowskich Albańczyków, którzy proklamowali „fałszywe państwo” na terytorium Serbii, zaś prezydent Serbii, zażądał od Sekretarza Generalnego ONZ natychmiastowego anulowania deklaracji niepodległości Kosowa, zapominając, że organizacja takich kompetencji nie posiada.

Problem ogłoszenia niepodległości przez Kosowo stał się jednak przedmiotem zainteresowania Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych (dalej: ZO). 8 października 2008 roku 77 głosami „za” przy 6 głosach „przeciw” i 74 państwach wstrzymujących się od głosu (w tym Polska), podjęto decyzję o zwróceniu się do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o wydanie opinii doradczej w sprawie legalności ogłoszenia niepodległości przez Kosowo. Powołując się na cele i zasady wyrażone w Karcie Narodów Zjednoczonych oraz uwzględniając sprzeczne reakcje członków społeczności międzynarodowej na deklarację niepodległości Kosowa, Zgromadzenie Ogólne zwróciło się z wnioskiem o udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czy jednostronna deklaracja nie-

⁶ BBC Press Release, 18.02.2008; oraz *The role of parliaments in the recognition of Kosovo. Report submitted on behalf of the Parliamentary and Public Relations Committee*, A/2023, Rome 3.12.2008, s. 19. Sprzeciw wobec uznania Kosowa wyraziły również m.in. rządy Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Boliwii, ChRL, Egiptu, Gruzji, Indii, Indonezji, Kazachstanu, Kirgistanu, Libii, Mołdawii, Singapuru, Sri Lanki, Tadżykistanu, Wenezueli i Wietnamu. Władze Chile, Iraku, Izraela, Jordanii (której władze dokonały uznania 8 lipca 2009 roku), Panamy (której władze dokonały uznania 16 stycznia 2009 roku), Stolicy Apostolskiej, Tajlandii, Ugandy i Uzbekistanu powstrzymały się od podjęcia decyzji w sprawie Kosowa, ogłaszając neutralne stanowisko wobec tej kwestii.

podległości, dokonana przez tymczasowe instytucje samorządu Kosowa jest zgodna z prawem międzynarodowym?”⁷. Serbski minister spraw zagranicznych, Vuk Jeremić wskazał, że uzyskanie opinii trybunału zapobiegnie przekształceniu się kryzysu kosowskiego w „głęboko problematyczny precedens w tych częściach świata, w których można obserwować secesjonistyczne ambicje”⁸.

Opinia doradcza Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (dalej: MTS) jest organem sądowym kompetentnym do rozwiązywania sporów między państwami. Prawne podstawy działalności trybunału wyznacza statut oraz Karta Narodów Zjednoczonych, a także regulamin procedury MTS. Funkcjonując w ramach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, trybunał dostępny jest dla wszystkich państw członkowskich, a także dla pozostałych państw, które są stroną statutu MTS lub uznają jurysdykcję sądu. Poza funkcją sądową, trybunał pełni również rolę organu odpowiedzialnego za dokonywanie wykładni prawa międzynarodowego. Zgodnie z postanowieniami artykułu 65(1) statutu, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości może wydać opinię doradczą dotyczącą kwestii natury prawnej na wniosek organu uprawnionego na mocy Karty Narodów Zjednoczonych. Organami takimi są Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Rada Bezpieczeństwa, a także inne główne organy ONZ oraz szesnaście organizacji i agencji wyspecjalizowanych. W odróżnieniu jednak od dwóch pierwszych, pozostałe organy, agencje i organizacje mogą kierować jedynie wnioskami dotyczące kwestii mieszczących się w mandacie tych instytucji⁹. Wniosek o wydanie opinii doradczej musi być sporządzony na piśmie i skierowany do trybunału za

⁷ Punkt 1, *General Assembly Resolution 63/3 of 8 October 2008*, A/Res/63/3, 8.10.2008.

⁸ *Backing Request by Serbia. General Assembly decides to seek International Court of Justice ruling on legality of Kosovo's independence*, General Assembly GA/10764, 8.10.2008.

⁹ Por.: artykuł 96, *Karta Narodów Zjednoczonych, San Francisco 1945*, w: A. Przyborowska-Klimczak, *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, Lublin 1998; oraz paragraf 21, *Application for Review of Judgement No. 273 of the United Nations Administrative Tribunal. Advisory Opinion of 20 July 1982*, I.C.J. Reports, The Hague 1982.

pośrednictwem sekretariatu. Pomimo że uprawnienie do zwrócenia się o wydanie opinii doradczej nie przysługuje państwom, to każde może wziąć udział w postępowaniu przed trybunałem, prezentując własną interpretację spornej kwestii prawnej.

Jak wskazano powyżej, na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 63/3 z 8 października 2008 roku, wzbudzająca kontrowersje sprawa niepodległości Kosowa przekazana została trybunałowi celem dokonania wiążącej wykładni¹⁰. Wniosek ZO dotyczył udzielenia odpowiedzi na pytanie czy proklamowanie niepodległości przez Kosowo dokonane zostało w zgodzie z prawem międzynarodowym czy stanowiło jego naruszenie. W odpowiedzi na notyfikację decyzji zgromadzenia, do 17 kwietnia 2009 roku¹¹ Albania, Argentyna, Azerbejdżan, Boliwia, Brazylia, Chińska Republika Ludowa, Cypr, Czechy, Dania, Egipt, Estonia, Francja, Hiszpania, Holandia, Iran, Irlandia, Japonia, Libia, Luksemburg, Łotwa, Malediwy, Niemcy, Norwegia, Polska, Rosja, Rumunia, Serbia, Sierra Leone, Słowacja, Słowenia, Stany Zjednoczone, Szwajcaria i Wielka Brytania, wniosły pisemne oświadczenia, prezentując opinie na temat kwestii niepodległości Kosowa. W późniejszym terminie, za zgodą MTS, deklarację złożyła Wenezuela. Dwadzieścia osiem państw członkowskich oraz autorzy jednostronnej deklaracji niepodległości wyrazili wolę uczestnictwa w części ustnej postępowania sądowego, które rozpoczęło się 1 grudnia 2009 roku. Przed trybunałem zjawili się reprezentanci Albanii, Arabii Saudyjskiej, Argentyny, Austrii, Azerbejdżanu, Białorusi, Boliwii, Brazylii, Bułgarii, Burundi, Chińskiej Republiki Ludowej, Chorwacji, Cypru, Danii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Jordanii, Niemiec, Norwegii, Rosji, Rumunii, Serbii, Stanów Zjednoczonych, Wenezueli, Wielkiej Brytanii i Wietnamu. Na prezentację argumentów dla każdego państwa trybunał przeznaczył 45 minut.

Dwudziestomiesięczne postępowanie zakończyło się 22 lipca 2010 roku przedstawieniem opinii doradczej.

¹⁰ Decyzja Zgromadzenia Ogólnego została notyfikowana ustnie Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości 9 października 2008 roku. Dzień później przesłana została faksem, zaś oryginał rezolucji nr 63/3 wraz z listem Sekretarza Generalnego ONZ wpłynął do sekretariatu MTS 15 października 2008 roku.

¹¹ Data wyznaczona przez trybunał na zamknięcie postępowania pisemnego, zgodnie z artykułem 43(3) Statutu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Państwom, które w tym terminie zgłosiły pisemne deklaracje, trybunał przyznał prawo wniesienia dodatkowych komentarzy do 17 lipca 2009 roku.

W pierwszej kolejności sędziowie odnieśli się do kwestii kompetencyjnych, odpowiadając na zarzuty podnoszone przez część państw biorących udział w postępowaniu. Państwa te wskazywały na polityczny charakter kwestii wniesionej do trybunału przez Zgromadzenie Ogólne. Zgodnie z prezentowanymi argumentami, prawo międzynarodowe nie porusza problemu deklaracji niepodległości, a notyfikacje takie traktowane są jak akty polityczne, podlegające wyłącznie prawu wewnętrznemu. Podobnie za polityczny niektóre państwa uznały samą rezolucję ZO, kierującą do MTS wniosek o wydanie opinii doradczej. W konsekwencji, biorąc pod uwagę zapisy statutowe, które określają kompetencję MTS do rozpoznawania jedynie zagadnień o charakterze prawnomiędzynarodowym, odmawiano trybunałowi prawa do zajęcia się kwestią niepodległości Kosowa. Zdaniem sądu jednak, fakt iż jakaś kwestia związana jest z aspektami politycznymi, nie pozbawia jej prawnego charakteru¹², a tym samym sąd posiada kompetencję do dokonania jej interpretacji. Rozpatrując kwestie wnoszone przez uprawnione podmioty, sąd nie uwzględnia motywacji państw, nie bierze pod uwagę politycznej historii wniosku o opinię doradczą ani rozkładu głosów¹³. Dodatkowo sędziowie uznali, że w odniesieniu do wniosku o opinię doradczą w sprawie deklaracji niepodległości Kosowa, zakres pytania zadanego przez Zgromadzenie Ogólne dotyczy prawa międzynarodowego, co oznacza, że dokonując wykładni trybunał nie musiał odnosić się do regulacji krajowych, lecz oparł się o zapisy prawa międzynarodowego. Co więcej, trybunał podkreślił, że wydawanie opinii doradczych leży w sferze swobodnych uprawnień MTS. Uwzględniając rolę, jaką trybunał powinien odgrywać na arenie międzynarodowej oraz w samej Organizacji Narodów Zjednoczonych, sąd nie powinien odmawiać wydania opinii doradczych, które w zamyśle ułatwiają działanie pozostałych organów ONZ. Opinie takie są bowiem przykładem interpretacji prawa „neutralnej politycznie, autorytatywnej prawnie i wyznaczającej ramy postępowania państw” i organów organizacji międzynarodowych. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do jednostronnych deklaracji niepodległości¹⁴. Skoro Zgromadzenie Ogólne

¹² Paragraf 27, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, I.C.J. Reports, The Hague 2010.

¹³ Paragraf 33, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

¹⁴ Cyt. za: paragraf 32, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

ONZ w przeszłości wielokrotnie zajmowało stanowisko wobec kwestii Kosowa (wypowiadając się m.in. na temat przestrzegania praw człowieka w Kosowie i sytuacji humanitarnej na tym obszarze), to nie można podważać uprawnień tego organu do skierowania do MTS wniosku o wydanie opinii doradczej. Sędziowie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości odrzucili również argumentację wskazującą na brak jurysdykcji z uwagi na nieokreślenie przez Zgromadzenie Ogólne celu, jakiemu służyć miałyby opinia doradcza trybunału. Zdaniem sędziów, nie należy do zadań sądu określenie czy opinia doradcza jest niezbędna danemu organowi do wypełnienia jego funkcji. To organ wnioskujący, *w świetle mandatu i swoich potrzeb*, uznaje czy opinia doradcza jest niezbędna¹⁵. Podobnie, sąd nie uwzględnił argumentów wskazujących, iż wydanie opinii doradczej w sprawie niepodległości Kosowa pociągnie za sobą trudne do przewidzenia, niebezpieczne polityczne konsekwencje, co winno powstrzymać MTS od zajmowania się tą kwestią.

Przedmiot wstępnych analiz sędziowskich stanowił zakres i znaczenie pytania zadanego przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Uznając postawione pytanie za *jasne, wąskie* i precyzyjne¹⁶, sąd wskazał, iż nie odnosi się ono do oceny konsekwencji jakie niesie ze sobą deklaracja niepodległości Kosowa. Z tego względu w wydanej opinii doradczej, sędziowie pominęli zagadnienia związane ze statusem aktu uznania międzynarodowego oraz skutkami aktów uznania Kosowa, dokonanych przez niektóre państwa członkowskie ONZ, nie analizowali także kwestii państwowości Kosowa. Za niezbędne uznali jednak określenie autorów „jednostronnej deklaracji niepodległości”. W pytaniu skierowanym do trybunału przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, pojawiło się sformułowanie odnoszące się do „tymczasowych instytucji samorządu Kosowa” jako podmiotów, które dokonały ogłoszenia niepodległości Kosowa. MTS uznał jednak, że zamieszczenie tego zwrotu w pytaniu nie może ograniczać sądowych uprawnień trybunału do określenia autorów deklaracji niepodległości, tym bardziej, że kwestia ta nie była przedmiotem dyskusji na forum ZO, a sformułowanie zostało zamieszczone w tekście rezolucji na podstawie wniosku zgłoszonego przez reprezentantów Serbii. „Sąd musi

¹⁵ Paragraf 34, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

¹⁶ Por.: paragraf 51, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

mieć pełną wolność rozważenia wszelkich dostępnych trybunałowi informacji, istotnych w odniesieniu do kwestii będącej przedmiotem przygotowywanej opinii doradczej”¹⁷. Odnosząc się do zakresu pytania skierowanego przez Zgromadzenie Ogólne, sędziowie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości zwrócili uwagę na negatywny aspekt zagadnienia. Zdecydowali o rozważeniu kwestii istnienia normy prawa międzynarodowego zakazującej ogłaszania deklaracji niepodległości, odrzucając tym samym możliwość analizy istnienia prawa Kosowa do ogłoszenia niepodległości.

Trzecim, istotnym elementem procesu analizy prawnej, odnoszącej się do deklaracji niepodległości ogłoszonej przez Kosowo 17 lutego 2008 roku, były okoliczności faktyczne, towarzyszące temu wydarzeniu. Punkt wyjścia stanowiła rezolucja Rady Bezpieczeństwa nr 1244 z 10 czerwca 1999 roku, ustanawiająca międzynarodową kontrolę nad Kosowem w celu ustabilizowania sytuacji wewnętrznej i powstrzymania naruszeń prawa międzynarodowego na tym obszarze. Sędziowie przeanalizowali również decyzje podejmowane przez międzynarodowe instytucje ustanowione w Kosowie i odpowiedzialne za administrowanie tym obszarem. Uwzględnili także wyniki rozmów zainteresowanych stron, skierowane na określenie statusu Kosowa. Odnosząc się do samej deklaracji niepodległości, sędziowie podkreślili, iż wydana została w konsekwencji braku możliwości określenia statusu Kosowa w drodze negocjacji oraz po uwzględnieniu konieczności zagwarantowania mieszkańcom pewności przyszłości i stworzenia demokratycznego społeczeństwa.

Przeprowadzenie analizy trzech zagadnień wskazanych powyżej (odnoszących się do jurysdykcji, zakresu pytania zadanego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ oraz stanu faktycznego), stanowiło wstępny etap postępowania. W kolejnym, sędziowie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości skoncentrowali uwagę na kwestii legalności deklaracji niepodległości w prawie międzynarodowym, a następnie odnieśli dokonane ustalenia teoretyczne do przypadku Kosowa, w szczególności do norm o charakterze *lex specialis*, wynikających z rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 1244.

Począwszy od osiemnastego stulecia, ogłoszono wiele deklaracji niepodległości, z których niektóre doprowadziły do powstania państw. Uwzględniając praktykę międzynarodową tego okresu nie można wska-

¹⁷ Paragraf 54, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

zać normy prawno-międzynarodowej, która zakazuje lub za nielegalną uznaje proklamację niepodległości. Nie wykształciła się również norma prawa międzynarodowego zakazująca ogłaszania deklaracji niepodległości. Co więcej, w XX wieku na znaczeniu zaczęło zyskiwać samostanowienie narodów. Na uprawnienie to powoływały się narody, będące pod obcą lub kolonialną dominacją, proklamując niepodległość i zyskując międzynarodową akceptację. Fakt, iż Rada Bezpieczeństwa w imieniu społeczności międzynarodowej potępiła niektóre deklaracje niepodległości i uznała za nielegalne (m.in. w przypadku Południowej Rodezji, Cypru Północnego czy Republiki Serbskiej w Bośni i Hercegowinie), nie pozwala na domniemanie istnienia normy zakazującej ogłoszenia niepodległości. W każdym przypadku bowiem, RB dokonywała oceny sytuacji międzynarodowej w chwili wydania deklaracji niepodległości, a uznanie nielegalności takich aktów nie wynikało z ich jednostronnego charakteru, lecz wiązało się z faktem bezprawnego użycia siły lub innych naruszeń norm generalnych prawa międzynarodowego, w szczególności norm *ius cogens*¹⁸.

Z drugiej strony jednak, sędziowie zauważyli, że prawu narodów do samostanowienia, przejawiającemu się w praktyce między innymi w proklamowaniu niepodległości, przeciwstawiana jest suwerenność państwa¹⁹. Relacja między prawem do samostanowienia a suwerennością państwa jest jedną z bardziej kontrowersyjnych kwestii poruszanych w prawie międzynarodowym, a wywierających wpływ na sytuację międzynarodową. Zakładając, iż władza w państwie sprawowana jest zgodnie z wolą narodu przyjmuje się, że prawo do samostanowienia i suwerenność państwa uzupełniają się. Suwerenność państwa jest w tym przypadku konsekwencją przyznania narodom prawa do samostanowienia. Jednak w przypadku, gdy władza sprawowana jest wbrew woli narodu obie zasady stoją do siebie w opozycji. Naród powołujący się na prawo do samostanowienia, dąży do realizacji przysługujących uprawnień, wysuwając żądania skierowane często przeciw suwerennym prawom państwa. Nie zawsze bowiem domaga się przyznania autonomii w ramach istniejącego organizmu państwowego, wysuwając niekiedy żądanie secesji. Odnosząc się jednak do podniesionej

¹⁸ Por.: paragraf 81, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

¹⁹ Szerzej na temat relacji między prawem narodu do samostanowienia a suwerennością państwa: A. Potyrała, *Prawo do samostanowienia a problem suwerenności państwa*, w: *Zbrojne konflikty i spory międzynarodowe u progu XXI wieku*, red. W. Malendowski, Wrocław 2003, s. 73–96.

przez niektórych uczestników postępowania kwestii prawa do samostanowienia, sędziowie uznali, że zagadnienie to „wykracza poza zakres pytania skierowanego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ”²⁰. Zgromadzenie Ogólne wnioskowało bowiem jedynie o stwierdzenie czy deklaracja niepodległości pozostaje w zgodzie lub w sprzeczności z prawem międzynarodowym. W tym celu, za swoje zadanie trybunał uznał wyłącznie określenie czy deklaracja niepodległości Kosowa naruszyła generalne normy prawa międzynarodowego oraz normy *lex specialis*, wykształcone na mocy rezolucji RB nr 1244 z 10 czerwca 1999 roku.

Odpowiadając na zarzut, iż deklaracja niepodległości Kosowa pozostaje w sprzeczności z zasadą integralności terytorialnej, gwarantowaną każdemu państwu, sędziowie dokonali analizy kluczowych aktów prawa międzynarodowego. Zdaniem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, zasada integralności terytorialnej, na konieczność ochrony której zwrócili uwagę niektórzy uczestnicy omawianego postępowania sądowego (w tym Serbia), ma zastosowanie jedynie w relacjach między suwerennymi państwami, a nie w stosunkach między państwem i narodem. Zgodnie z artykułem 2(4) Karty Narodów Zjednoczonych, „wszyscy członkowie powstrzymają się w swych stosunkach międzynarodowych od stosowania groźby lub użycia siły przeciwko całości terytorialnej [...] któregokolwiek państwa”²¹. Identyczną w treści zasadę zawarto w Deklaracji zasad prawa międzynarodowego z 1970 roku i Akcie Końcowym KBWE z 1975 roku. W konsekwencji, deklarację niepodległości Kosowa można uznać za nielegalną w świetle ogólnych norm prawno-międzynarodowych jedynie w przypadku, gdyby notyfikacji towarzyszyła groźba lub użycie siły.

Dokonując wykładni, sędziowie MTS przeanalizowali również przedmiotową kwestię w odniesieniu do norm o charakterze *lex specialis*. Za takie uznali zarówno rezolucję RB nr 1244, jak i regulacje przyjmowane przez UNMIK i specjalnego reprezentanta. Wiążący charakter prawny rezolucji Rady Bezpieczeństwa wynika z zapisów Karty Narodów Zjednoczonych, które stanowią, że państwa członkowskie przyjmują i wykonują decyzje RB²². Nie ma przy tym znaczenia, czy rezolucja odnosi się do danego państwa czy nie, ani czy państwo brało udział w głosowaniu nad

²⁰ Paragraf 83, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

²¹ Artykuł 2(4), *Karta Narodów Zjednoczonych, San Francisco 1945*, op. cit.

²² Por.: artykuł 25, *Karta Narodów Zjednoczonych, San Francisco 1945*, op. cit.

decyzją. W stosunku do regulacji dotyczących Kosowa, przyjmowanych przez UNMIK i specjalnego reprezentanta, wywodzą się one bezpośrednio z wiążącej prawnie rezolucji nr 1244, pośrednio z Karty Narodów Zjednoczonych, a więc z prawa międzynarodowego. „W tym znaczeniu, mają charakter prawnomiędzynarodowy”²³.

Udzielenie odpowiedzi na pytanie o zgodność deklaracji niepodległości z normami *lex specialis*, sędziowie uzależnili od rozważenia czterech aspektów.

Po pierwsze, rezolucja nr 1244 ustanowiła specjalny reżim prawny w odniesieniu do Kosowa, przejawiający się w międzynarodowej kontroli nad tym obszarem. Celem było znalezienie politycznego rozwiązania kryzysu kosowskiego, z uwzględnieniem postanowień porozumienia z Rambouillet oraz zasad suwerenności i integralności terytorialnej ówczesnej Republiki Jugosławii i innych państw regionu. Chodziło również o przejęcie całkowitej odpowiedzialności za zarządzanie Kosowem. Tym samym, porządek wykreowany na mocy decyzji Rady Bezpieczeństwa „zastąpił serbski porządek prawny na tym obszarze”²⁴.

Po drugie, rezolucja stworzyła reżim tymczasowy – międzynarodowa obecność w Kosowie została ustanowiona na wstępny okres dwunastu miesięcy i miała być kontynuowana po upływie tego czasu, chyba że Rada Bezpieczeństwa zdecyduje inaczej. Powołana przez RB misja UNMIK oraz wyznaczony przez Sekretarza Generalnego – specjalny reprezentant, kontynuowali działania na obszarze Kosowa po ogłoszeniu deklaracji niepodległości.

Po trzecie, zarówno przedmiotowa rezolucja, jak i późniejsze regulacje, ustanowiły „tymczasowe demokratyczne, samorządne, autonomiczne” instytucje o charakterze legislacyjnym, wykonawczym i sądowym. Jedną z takich instytucji było Zgromadzenie Kosowa, uprawnione do przyjęcia wiążących aktów prawnych, dotyczących Kosowa, z zastrzeżeniem prawa reprezentanta do unieważnienia legislacji niezgodnej z rezolucją nr 1244. Jak wspomniano na wstępie, deklaracja niepodległości wydana została na mocy decyzji zgromadzenia głosami stu dziewięciu ze stu dwudziestu członków, i nie została unieważniona przez specjalnego reprezentanta. Ta kwestia stała się przedmiotem dociekań sędziów MTS,

²³ Paragraf 88, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

²⁴ Paragraf 100, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

którzy, jak wspomniano wcześniej, kluczowe znaczenie przypisali określeniu autorów deklaracji niepodległości. Powodem były argumenty prezentowane przez niektórych uczestników postępowania, którzy utrzymywali, że dokument, przyjęty na sesji Zgromadzenia Kosowa, nie pochodził od tego organu, ani od innych tymczasowych instytucji, utworzonych pod nadzorem UNMIK i specjalnego reprezentanta. Za niezbędne sędziowie uznali więc uwzględnienie całokształtu okoliczności towarzyszących proklamacji niepodległości. Analiza tekstu deklaracji niepodległości pozwoliła sędziom stwierdzić, że celem autorów było stworzenie „niepodległego i suwerennego państwa”, a w konsekwencji – wyjście poza ramy i kompetencje, określone w porządku prawnym, przyjętym przez UNMIK i specjalnego reprezentanta²⁵. Ponadto, doprowadziła sędziów do wniosku, że Zgromadzenie Kosowa nie może być uznane za autora dokumentu. Odniesienie do tego organu pojawia się jedynie w tytule aktu i to jedynie w angielskim i francuskim tłumaczeniu. Nie występuje zaś w brzmieniu oryginalnym. Również sformułowania zawarte w tekście różnią się od występujących w zwykłe przyjmowanych przez zgromadzenie aktach prawnych. Zastosowano również odmienną procedurę – akt podpisany został przez wszystkie osoby obecne podczas głosowania, również przez prezydenta Kosowa, który nie był członkiem zgromadzenia. Co więcej, deklaracja nie została przekazana specjalnemu reprezentantowi do opublikowania w dzienniku urzędowym. Brak reakcji ze strony specjalnego reprezentanta, stanowi zdaniem sędziów dowód, iż deklaracja niepodległości nie została potraktowana jako akt prawny „tymczasowych instytucji samorządnych Kosowa”²⁶. Zdaniem sędziów, autorami deklaracji niepodległości były więc osoby, działające we własnym imieniu i reprezentujące ludność Kosowa.

Po czwarte, wydając 10 czerwca 1999 roku rezolucję nr 1244, Rada Bezpieczeństwa nie miała na celu określenia ostatecznego statusu Kosowa, nie formułowała również warunków jego ustanowienia, ani nie zastrzegła tego zadania do własnej kompetencji. To pozwoliło sędziom stwierdzić, że rezolucja nie wykluczyła możliwości wydania deklaracji niepodległości. Decyzja RB nie zawiera bowiem żadnych postanowień zakazujących proklamowania niepodległości. Gdyby Rada Bezpieczeń-

²⁵ Por.: paragraf 105, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

²⁶ Paragraf 108, *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo. Advisory opinion of 22 July 2010*, op. cit.

stwa zamierzała zakazać takich działań, to wyraziłaby wolę wyraźnie w rezolucji, tak jak czyniła to w wielu innych przypadkach, gdy nakładała na państwa, strony zwaśnione, a nawet na organizacje międzynarodowe, rozmaite prawnie wiążące zobowiązania. Tym samym, sędziowie MTS odrzucili twierdzenia niektórych uczestników postępowania, według których proklamacja niepodległości była jednostronną próbą zakończenia międzynarodowej obecności w Kosowie, ustanowionej na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa. Nie przychyłili się także do opinii, że status Kosowa powinien być ustalony przez wszystkie zainteresowane strony, a jednostronna decyzja stanowi naruszenie rezolucji nr 1244.

Z powyższego można więc wywodzić, że deklaracja niepodległości korzysta z domniemania legalności w świetle norm *lex specialis*.

Poczynione ustalenia, odnoszone zarówno do norm prawno-międzynarodowych o charakterze ogólnym, jak i specjalnym, posłużyły sędziom Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości do dokonania wykładni, zgodnie z którą deklaracja niepodległości Kosowa nie stanowiła pogwałcenia prawa międzynarodowego. Stanowisko takie zajęło dziesięciu sędziów, czterech wyraziło sprzeciw wobec decyzji większości²⁷.

* * *

W nawiązaniu do zapisów statutowych, opinia doradcza w sprawie legalności deklaracji niepodległości Kosowa, została ogłoszona przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości „na jawnym posiedzeniu, po zawiadomieniu Sekretarza Generalnego i przedstawicieli członków Organizacji Narodów Zjednoczonych, innych państw i organizacji międzynarodowych bezpośrednio zainteresowanych”²⁸.

Pomimo że wniosek o wydanie opinii, skierowany został w celu wyjaśnienia spornej kwestii i ostatecznego rozstrzygnięcia sposobu postępowania wobec *kwestii kosowskiej*, to w rzeczywistości zaprezentowana opinia doradcza utwierdziła państwa we własnych przekonaniach.

²⁷ Za przyjęciem ustaleń głosowali sędziowie: Owada, Al-Khasawneh, Buergenthal, Simma, Abraham, Keith, Sepúlveda-Amor, Cançado Trindade, Yusuf i Greenwood. Sprzeciw wyrazili: Tomka, Koroma, Bennouna i Skotnikov.

²⁸ Artykuł 67, *Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, San Francisco 1945*, w: A. Przyborowska-Klimczak, *Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów*, op. cit.

Te, które dokonały uznania Kosowa, zyskały prawny argument, potwierdzający legalność ich działań i pozwalający na odrzucenie oskarżeń o dokonanie uznania przedwczesnego. Państwa te podnoszą, że skoro proklamacja niepodległości pozostaje w zgodzie z prawem międzynarodowym i skoro Kosowo spełnia warunki stawiane twórcom państwowym zabiegającym o międzynarodową akceptację²⁹, to nie ma usprawiedliwienia dla odmowy dokonania uznania. Państwa powinny bowiem korzystać z uznania w dobrej wierze oraz z poszanowaniem norm prawa międzynarodowego dotyczących „warunków, wymogów, form i skutków uznania”³⁰. Catherine Ashton, wysoki reprezentant ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE podkreśliła, że opinia doradcza otwiera nową fazę stosunków zarówno z Kosowem, jak i z Serbią, których przyszłość leży w Unii Europejskiej.

Państwa plasujące się po drugiej stronie dyskusji nad *kwestią kosowską* powołują się natomiast na wynikającą z prawa międzynarodowego zasadę dobrowolności uznania. Uznanie ma charakter opcjonalny i żadne państwo nie może zostać zmuszone do dokonania międzynarodowej akceptacji innego państwa. Prezydent Serbii, Boris Tadić potwierdził, że Serbia „nigdy nie uzna jednostronnie proklamowanej niepodległości Kosowa, ponieważ wierzy, że jednostronna, etnicznie motywowana secesja nie jest zgodna z zasadami Narodów Zjednoczonych”³¹. Swoje stanowisko potwierdzili również przedstawiciele Rosji i Cypru, podkreślając

²⁹ Po raz pierwszy warunki uznania państwa sformułowane zostały w 1825 roku przez ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii – Canninga, który wskazał na konieczność notyfikowania niepodległości, sprawowanie przez rząd rzeczywistej, stabilnej i jednolitej władzy w państwie oraz wprowadzenie i respektowanie zakazu handlu niewolnikami. W związku ze zmianami terytorialnymi w Europie na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, 16 grudnia 1991 roku ministrowie spraw zagranicznych Wspólnot Europejskich przyjęli nowe kryteria uznania państwa. Zaliczono do nich między innymi obowiązek poszanowania postanowień Karty NZ, Aktu Końcowego KBWE i Paryskiej Karty Nowej Europy; zagwarantowanie praw mniejszości narodowych i etnicznych; zagwarantowanie nienaruszalności granic i pokojowego rozwiązywania sporów międzynarodowych. Szerzej: A. Potyrała, *Uznanie międzynarodowe państwa – uwagi teoretyczne*, w: *Współpraca – rywalizacja – walka. Studia przypadków z zakresu współczesnych stosunków międzynarodowych*, red. A. Potyrała, Poznań 2008, s. 21–30.

³⁰ Patrz: Paragraf 66, *Survey of International Law, A/CN.4/245*, „Yearbook of the International Law Commission” 1971, Vol. II.

³¹ *Reaction in quotes: UN legal ruling on Kosovo*, BBC News, 22.07.2010, <http://www.bbc.com>, 29.07.2010.

poszanowanie suwerenności i integralności terytorialnej Serbii, która obejmuje Kosowo³². Warto w tym miejscu podkreślić, że opinia doradcza MTS, choć stanowiąca wiążącą wykładnię nie tylko dla Organizacji Narodów Zjednoczonych, ale również dla państw członkowskich, nie odnosi się w żadnym miejscu do kwestii uznania Kosowa. Sędziowie rozważali jedynie relację deklaracji niepodległości do obowiązujących norm prawnomiędzynarodowych, określając legalny charakter proklamacji. Nie wypowiedzieli się jednak na temat istnienia lub nieistnienia obowiązku dokonania uznania Kosowa.

Taka polaryzacja stanowisk członków społeczności międzynarodowej prowadzi do sytuacji, w której Kosowo nie ma szans na pełne, aktywne uczestniczenie w życiu międzynarodowym. Pomimo iż uznanie nie tworzy nowej sytuacji prawnej i nie jest warunkiem państwowości, to od uznania uzależnione jest rzeczywiste funkcjonowanie państwa na arenie międzynarodowej. Bez uznania ze strony innych państw byt państwowy pozostaje 'nie-bytem' (ang. *non-entity*)³³. „Państwo, które nie zostało uznane, albo które uzyskało uznanie tylko ze strony ograniczonej liczby państw, z trudnością realizuje niektóre uprawnienia przysługujące mu na podstawie prawa międzynarodowego [...] nie bierze udziału w życiu międzynarodowym albo czyni to w ograniczonym stopniu”³⁴. Z tego względu, Kosowo może liczyć obecnie na przychyłność sześćdziesięciu dziewięciu państw, ale to nie wystarczy do zyskania statusu pełnoprawnego członka społeczności międzynarodowej. Samo uzyskanie członkostwa w organizacjach międzynarodowych może stanowić kluczowy problem dla młodego państwa. O ile w przypadku większości organizacji międzynarodowych członkostwo nie jest uzależnione od decyzji wszystkich państw, o tyle przynależność do najważniejszej – Organizacji Narodów Zjednoczonych – wiąże się z koniecznością uprzedniego uzyskania zgody Rady Bezpieczeństwa, w której w randze stałych członków korzystających z prawa weta, zasiadają dwa państwa sprzeciwiające się niepodległości Kosowa – Rosja i Chińska Republika Ludowa. Podobnie członkostwo w Unii Europejskiej można uzyskać za zgodą wszystkich państw członkowskich, z których Cypr, Grecja, Hiszpania, Rumunia i Słowacja zdecydowanie opowiadają się przeciw niepodległości Kosowa. Pomimo więc opinii

³² Ibidem.

³³ R. D. Sloane, *The Changing Face of Recognition in International Law: A Case Study of Tibet*, „Emory International Law Review” 2002, Vol. 16, s. 116.

³⁴ *Zarys prawa międzynarodowego*, t. II, red. M. Muszkat, Warszawa 1956, s. 6.

doradczej Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, przyznającej legalny charakter kosowskiej deklaracji niepodległości, w najbliższym czasie Kosowo nie ma praktycznych możliwości samodzielnego i pełnego uczestnictwa w stosunkach międzynarodowych, a jego aktywność międzynarodowa będzie miała charakter marginesowy i ograniczy się jedynie do relacji z państwami, które uznają Kosowo.

Summary

On July 22, 2010 the International Court of Justice issued an Advisory opinion to determine the issue of accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo. The opinion of the ICJ has evoked comments both from representatives of the states that have recognized Kosovo and from those that have resolutely opposed the independence of the new state. This analysis attempts to assess the opinion issued by the International Court of Justice, and to answer the question of the outcomes of this Advisory opinion for the future of Kosovo and its status in the international arena.

Although the motion of the UN General Assembly for an Advisory opinion to be issued intended to clarify this matter of dispute and ultimately settle the way in which the 'Kosovo issue' was to be treated, the Advisory opinion eventually submitted has actually strengthened different states in their convictions.

The states that did recognize Kosovo have obtained a legal argument to confirm that their activity was legal and to allow them to reject the accusations that their recognition of Kosovo was premature. These states claim that because the declaration of independence conforms to international law and that as Kosovo meets the requirements of state structures striving for international approval, there is no justification for refusing to recognize this state. This is because states should avail of such recognition in good faith and respect for international law. The states assuming an opposite standpoint in the discussion on the 'Kosovo issue' refer to the principle of the voluntary character of recognition, following from international law. Recognition is optional and no state can be forced to recognize another state internationally.

